

ADVIES

Conceptwetsvoorstel uitbreiding slachtofferrechten

aan de Minister voor Rechtsbescherming naar aanleiding van het verzoek daartoe
bij brief d.d. 22 juni 2018

31 augustus 2018

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	Pagina 3
1. Inleiding.....	Pagina 4
2. Uitbreiding spreekrecht.....	Pagina 5
2.1. Uitbreiding kring spreekgerechtigden.....	Pagina 5
2.2. Vast moment uitoefenen spreekrecht.....	Pagina 5
2.3. Spreekrecht tijdens TBS-verlengingszitting.....	Pagina 6
3. Overig voorgestelde wijzigingen.....	Pagina 8
3.1. Verschijningsplicht.....	Pagina 8
3.2. Motiveringsplicht bij het niet verstrekken van een kopie aangifte / uitbreiding voorschotregeling.....	Pagina 8

SAMENVATTING

Aan het Fonds Slachtofferhulp (hierna: Fonds) is bij brief d.d. 22 juni 2018 het verzoek gedaan advies uit te brengen over het conceptwetsvoorstel uitbreiding slachtofferrechten. Het Fonds voldoet graag aan dit verzoek.

Met betrekking tot de voorgestelde wijzigingen adviseert het Fonds het volgende:

1. Breid de kring van spreekgerechtigden uit met stieffamilie van het slachtoffer;
2. Bepaal een vast moment waarop het spreekrecht wordt uitgeoefend tijdens de terechtzitting;
3. Geef spreekgerechtigden de mogelijkheid om na de Officier en (advocaat van) verdachte te spreken over bewijsvoering en strafmaat;
4. Indien het spreekrecht tijdens TBS-verlengingszittingen wordt ingevoerd, zorg dan voor glasheldere communicatie over de betekenis en inhoud van het spreekrecht;
5. Voer een motiveringsplicht in voor de opsporingsambtenaar bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte;
6. Breid de voorschotregeling uit tot overtredingen.

1. Inleiding

Dit conceptwetsvoorstel stelt een aantal wijzigingen voor die de belangen van slachtoffers raken. Zo stelt de minister voor om een verschijningsplicht voor verdachten tijdens de terechtzitting in het leven te roepen, doet hij enkele aanvullingen ten aanzien van het spreekrecht tijdens de reguliere terechtzittingen en stelt hij voor om het spreekrecht uit te breiden tot TBS-verlengingszittingen. Tot slot worden er nog enkele aanbevelingen met betrekking tot de voorschotregeling en het niet verstrekken van een kopie van de aangifte voorgesteld.

In de volgende paragrafen volgt een nadere uitwerking van de reactie van Fonds Slachtofferhulp op het conceptwetsvoorstel, met enkele aanbevelingen.

2. Uitbreiding spreekrecht

In dit conceptwetsvoorstel wordt een aantal uitbreidingen met betrekking tot het spreekrecht voorgesteld. Zo wordt voorgesteld om de kring van spreekgerechtigden uit te breiden, het spreekrecht tijdens de terechtzittingen op een vast moment te laten plaatsvinden en stelt de minister voor om ook een spreekrecht in te voeren tijdens TBS-verlengingszittingen. In dit hoofdstuk zal het Fonds haar zienswijze geven op deze voorgestelde wijzigingen.

2.1. Uitbreiding kring spreekgerechtigden

Het voorstel van de minister om ook de stieffamilie van het slachtoffer tot wettelijk spreekgerechtigden te benoemen, is iets wat het Fonds ten zeerste toejuicht. Zoals in de concept Memorie van Toelichting wordt vermeld, zijn er in de huidige samenleving steeds meer samengestelde gezinnen waarbij kinderen soms vanaf zeer jonge leeftijd worden grootgebracht door opvoeders die geen bloedverwanten zijn. Dat stieffamilie ondanks het ontbreken van de bloedlijn desalniettemin het recht tot het uitoefenen van spreekrecht toekomt, is tijdens diverse rechtszaken ook al door de rechters bepaald.¹ Het is in de ogen van het Fonds dan ook niet meer dan logisch dat dit thans ook wettelijk wordt vastgelegd.

2.2. Vast moment uitoefenen spreekrecht

Momenteel is er voor het uitoefenen van het spreekrecht geen vast moment tijdens de terechtzitting aangemerkt. Met dit conceptwetsvoorstel wordt beoogd dat te veranderen en wel een vast moment voor het spreekrecht in te plannen. Het Fonds is van mening dat het slachtoffers en/of nabestaanden ten goede komt indien van tevoren vaststaat wanneer zij hun spreekrecht kunnen uitoefenen zodat zij weten waar zij aan toe zijn. Het moment dat de minister voorstelt, namelijk voorafgaand aan het requisitoir van de Officier van Justitie, acht het Fonds een logische plek wat betreft het spreken over de gevolgen van het misdrijf. Echter, wat betreft het spreken over de bewijsvoering en de strafmaat zouden slachtoffers en nabestaanden ook de mogelijkheid moeten worden geboden om te reageren op het requisitoir van de Officier van Justitie en het pleidooi van (de advocaat van) verdachte.

Dit zorgt voor een betere invulling van de volledige reikwijdte van het spreekrecht en komt beter tegemoet aan de behoeften van slachtoffers en nabestaanden die over de bewijsvoering en strafmaat willen spreken. Daarnaast is deze werkwijze ook aan te raden in het licht van procesefficiency. Indien het slachtoffer het woord krijgt nadat de Officier en de advocaat van verdachte hebben gesproken, kan zij aanhaken op wat de Officier heeft voorgedragen en alleen op die onderdelen waarin zij afwijkt van de zienswijze van de Officier, haar eigen zienswijze uiten en de Rechtbank van informatie voorzien. Indien het slachtoffer echter alleen vóór het requisitoir van de Officier de gelegenheid heeft om te spreken over de bewijsvoering en strafmaat, kan zij (of haar advocaat), ook in gevallen waar de zienswijzen wellicht helemaal niet blijken af te wijken, zich genoodzaakt voelen om 'alles uit de kast te halen' aangezien zij niet weet wat de Officier wel en niet meeneemt in de tenlastelegging. Een dergelijke onnodige tijdsbelasting kan dus voorkomen worden door het slachtoffer (ook) na het requisitoir van de Officier en het pleidooi van (de advocaat van) verdachte te laten spreken.

---

¹ Zie onder meer de zaak van Nicole van den Hurk:
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBOBR:2016:6438>

2.3. Spreekrecht tijdens TBS-verlengingszitting

Zoals gezegd wordt met dit conceptwetsvoorstel voorgesteld om slachtoffers en/of nabestaanden ook spreekrecht te geven tijdens TBS-verlengingszittingen. Voorgesteld wordt dat slachtoffers zich tegenover de rechter enkel en alleen kunnen uitlaten over welke bijzondere voorwaarden zij wensen dat er aan de veroordeelde wordt opgelegd. De in de concept Memorie van Toelichting gestelde gedachte hierachter is dat er ook tijdens dit soort zittingen nadrukkelijk aandacht moet zijn voor het slachtoffer en zijn wensen in deze procedure. Hoewel het Fonds van mening is dat er inderdaad ook tijdens deze procedure aandacht moet zijn voor de wensen van het slachtoffer, vraagt zij zich af of het invoeren van het spreekrecht het juiste middel is om dit doel te bereiken.

Thans komt het helaas nog wel eens voor dat het Openbaar Ministerie de wensen van het slachtoffer omtrent de op te leggen bijzondere voorwaarden niet overneemt omdat zij van mening is dat deze niet objectief te rechtvaardigen zijn. Het gevolg hiervan is, met de huidige wetgeving, dat slachtoffers geen kans krijgen hun verzoek aan de rechter voor te leggen, hetgeen het Fonds onwenselijk acht. Het is immers niet aan het Openbaar Ministerie om te oordelen of een bijzondere voorwaarde wel of niet te rechtvaardigen is en wordt opgelegd, dat is aan de rechter.

Vanuit dit oogpunt gezien zou invoering van het spreekrecht tijdens TBS-verlengingszittingen wenselijk zijn, aangezien slachtoffers en nabestaanden op deze manier zelf in de gelegenheid worden gesteld om een verzoek in te dienen omtrent de op te leggen bijzondere voorwaarden en dit verzoek nader toe te lichten. Het blijkt echter dat in lang niet alle gevallen slachtoffers en/of nabestaanden ook daadwerkelijk gebruik maken van het spreekrecht. De vraag rijst dan ook of er van het nieuw in te voeren spreekrecht wel voldoende gebruik gaat worden gemaakt.

De voormalig Minister van Veiligheid en Justitie, de heer Stef Blok, heeft zich in een brief aan de Voorzitter van de Eerste Kamer, waarin hij de Kamer informeert over de uitkomsten van het onderzoek wat is gedaan naar aanleiding van de Motie Kooiman², hier ook over uitgelaten. Zo schrijft hij:

“Uit de bijeenkomsten met slachtoffers en nabestaanden bleek ook dat de behoefte om tijdens de verlengingszitting te spreken over wat de dader hen heeft aangedaan verschilt en vooral aanwezig is bij de slachtoffers en nabestaanden die geen gebruik hebben kunnen maken van het spreekrecht tijdens de strafzitting omdat die mogelijkheid toen nog beperkt was of ontbrak. (...) Ik verwacht dat door het spreekrecht bij de strafzitting de behoefte aan spreekrecht bij de tbs-verlengingszitting in de toekomst zal afnemen.”³

Hieruit blijkt dat ook de voormalig Minister van Veiligheid en Justitie betwijfelt of er veelvuldig van dit nieuwe spreekrecht gebruik zal worden gemaakt. Het doel, namelijk de wensen van slachtoffers omtrent de op te leggen bijzondere voorwaarden kenbaar maken aan de rechter, zal met invoering van dit nieuwe spreekrecht derhalve mogelijk niet worden bereikt.

² Kamerstukken // 2016/17, 33552, nr. 28

³ Brief de heer Stef Blok aan de Voorzitter van de Eerste Kamer d.d. 15/8/2017, p. 2.

Fonds Slachtofferhulp

Een manier om dit doel wel te bereiken, is om wettelijk vast te leggen dat het Openbaar Ministerie de wensen van het slachtoffer omtrent de op te leggen bijzondere voorwaarden per definitie dient over te nemen en aan de rechter dient voor te leggen. Door dit vast onderdeel van het dossier uit te laten maken, wordt voorkomen dat de wensen van het slachtoffer omtrent de op te leggen bijzondere voorwaarden niet bij de rechter terecht komen. Indien wettelijk wordt vastgelegd dat het Openbaar Ministerie per definitie de wensen van het slachtoffer overneemt, zal de wens en gebruikmaking van het spreekrecht tijdens TBS-verlengingszittingen naar inschatting van het Fonds afnemen.

Mocht het spreekrecht tijdens TBS-verleningszittingen worden ingevoerd, dan hecht het Fonds eraan te benadrukken dat het van het grootst mogelijke belang is dat er glashelder wordt gecommuniceerd over wat dit spreekrecht precies inhoudt en waar slachtoffers en nabestaanden zich wel en niet over mogen uitlaten. Ook dient duidelijk te worden uitgelegd wat het verschil is met het spreekrecht tijdens de reguliere strafzaak. De betekenis en inhoud van het spreekrecht tijdens de TBS-verlengingszitting is een totaal andere dan die bij de reguliere strafzaak. Er dient hier dan ook duidelijk over te worden gecommuniceerd zodat slachtoffers en nabestaanden niet verwachten dat zij zich ook mogen uitlaten over de vraag of de terbeschikkinggestelde wel of niet in de maatschappij mag terugkeren.

3. Overig voorgestelde wijzigingen

3.1. Verschijningsplicht

In dit conceptwetsvoorstel wordt voorgesteld een verschijningsplicht voor verdachten in te voeren. Dit verplicht verdachten die zich in voorlopige hechtenis bevinden en worden verdacht van een misdrijf wat spreekrechtwaardig is, om tijdens het onderzoek ter terechtzitting aanwezig te zijn. De minister draagt hiervoor verschillende argumenten aan. Een van die argumenten is dat het de wens van slachtoffers en nabestaanden is om tijdens het uitoefenen van hun spreekrecht de verdachte(n) te adresseren. Hoewel sommige slachtoffers en nabestaanden deze wens inderdaad hebben, is dit lang niet altijd het geval. Sterker nog, het komt ook regelmatig voor dat slachtoffers of nabestaanden juist niet geconfronteerd willen worden met hun verdachte. Het Fonds is dan ook van mening dat invoering van de verschijningsplicht niet iets is waar per definitie alle slachtoffers en nabestaanden mee worden geholpen, doch zij ziet verder ook geen bezwaar tegen invoering hiervan.

3.2. Motiveringsplicht bij het niet vertrekken van een kopie aangifte / uitbreiding voorschotregeling

Over de voorgestelde wijziging met betrekking tot het invoeren van een motiveringsplicht indien de opsporingsambtenaar besluit geen kopie van de aangifte te verstrekken aan de aangever, is het Fonds positief gestemd. Het is in haar ogen zeer wenselijk dat wettelijk wordt vastgelegd dat de opsporingsambtenaar zijn beslissing om geen kopie te verstrekken dient te motiveren zodat aangever altijd weet op welke grond hij/zij geen kopie van aangifte heeft ontvangen.

Ook de wijziging omtrent het uitbreiden van de voorschotregeling tot overtredingen juicht het Fonds toe aangezien hierdoor de groep slachtoffers die door de voorschotregeling geholpen wordt, alleen maar groter wordt hetgeen in haar ogen vanzelfsprekend iets positiefs is.